

DE HUWELIJSACTEN VAN DE BURGERLIJKE STAND ALS BRON VOOR DE SOCIAAL-ECONOMISCHE GESCHIEDSCHRIJVING

Beroepsoriëntatie en sociale homogamie in het 19de-eeuwse Gent

door

Anne-Marie VERMEULEN
Aspirante N.F.W.O.

Ondanks de toenemende interesse van de historische vakwereld voor specifiek sociaal-economische thema's worden de registers van de burgerlijke stand als bron nog steeds stiefmoederlijk behandeld. Men gebruikt ze hoogstens in een louter demografische optiek. Deze registers zijn echter ook als meter van het algemeen maatschappelijk leven in de 19de en 20ste eeuw van onschatbare waarde.

I. PROBLEMATIEK VAN BRON EN METHODE

A. *Historiek*

De instelling van de burgerlijke stand werd in Frankrijk geregeld door de wet van 20 september 1792 en, door de Franse annexatie van onze gewesten, korte tijd nadien ook bij ons. Door dit decreet werd het bijhouden van geboorten, huwelijken en overlijdens uit handen genomen van de clerus en overgedragen aan het gemeentelijk ambtenarenapparaat, gecontroleerd door de centrale overheid. Deze maatregel, doorgaans enkel beschouwd als een teken van de steeds verder schrijdende secularisatie en van een typisch revolutionair anti-clericalisme, moet echter vooral worden gezien als een uiting van het zoeken naar een grotere doeltreffendheid in de machtsuitoefening. De registers van de burgerlijke stand bieden doorlopende en eenvormige informatie over een populatie en waren aldus van het allergrootste belang voor de nieuwe 19de-eeuwse staatslui. De politieke doorbraak van de burgerij vertaalde zich in een rationele instelling ten aanzien van het 'runnen' van de staat. Meer dan ooit wou men efficiënt regeren. Daarom had men gegevens nodig over de bevolking, nauwkeurige gegevens. De registers van de burgerlijke stand zijn een uitstekend voorbeeld van het aanleggen van een continue bevolkingsboekhouding.

B. *Historische waarde*

De betekenis van de burgerlijke stand kan echter ook door historici niet over het hoofd worden gezien. Nagenoeg homogene informatie over

geboorten, huwelijken en overlijdens, waardoor gedetailleerde kennis mogelijk wordt van leeftijds- en beroepsstructuren, migratiebewegingen en alfabetisatiegraad, sociale structuren, verhoudingen en mobiliteit, nataliteits-, nuptialiteits- en mortaliteitspatronen... zijn werkelijk een unicum in de geschiedenis. Zelfs wanneer slechts één van de drie series onder de loep wordt genomen, zijn de mogelijkheden nog quasi onbegrensd.

Het feit dat we hier voor een uitgelezen bron staan, betekent niet dat bij het concrete gebruik ervan geen moeilijkheden oprijzen.

Een eerste zorg bestaat erin een afdoende methode te vinden om die ontzaglijke rijkdom aan informatie, die de registers van de burgerlijke stand bieden, zo coherent mogelijk aan te pakken met de bedoeling de bron maximaal te laten renderen. Het aanleggen van gezins- of individuele fiches op grote schaal, met de daarbij noodzakelijke aanwending van de moderne electronische apparatuur, is een poging om deze drie reeksen in hun samenhang optimaal te bewerken. Doch zelfs bij de excerptering van één enkele serie blijft een goede methodologische aanpak het basisprobleem.

Bovendien kan men zich vragen stellen over de intrinsieke waarde van de gegevens. Men mag niet uit het oog verliezen dat de inlichtingen door de bevolking zelf worden gegeven. Kenden de personen in kwestie steeds hun preciese leeftijd? Er is immers duidelijk een voorkeur voor afgeronde getallen. Wilden ze hun beroepskwalificatie niet verzilveren, mooier voorstellen dan ze was? De zeldzaamheid van de vermelding 'gast' of 'knecht' is al te opvallend. Getuigt de handtekening van een werkelijke alfabetisering? Het frequente stuntelig signeren kan niet steeds te wijten zijn aan de emotionele aandoening van het moment, maar kan ook wijzen op een bijna verleerd zijn van iedere notie van schrijven, op een louter passieve geletterdheid, op een dagenlang oefenen door de analfaabeet om toch maar zijn naam te kunnen schrijven in het vooruitzicht van de hoogdag.

Tenslotte valt het te betwijfelen of de registers van de burgerlijke stand, vooral in de beginperiode, altijd even regelmatig en gewetensvol werden bijgehouden. Herhaaldelijk werden van overheidswege reglementen uitgevaardigd, die een betere registratie tot doel hadden.

C. Concreet gebruik van de bron

Onze methodologische optie is een poging om de overvloedige informatie die de Gentse registers van de burgerlijke stand verschaffen zo doelgericht mogelijk aan te wenden. We stellen daarom een drietal beperkingen :

1. Enkel de huwelijksacten worden gehanteerd, ons inziens de meest historisch waardevolle reeks van de burgerlijke stand.
2. Zes jaarlijkse steekproeven worden uitgevoerd, representatief voor de gehele 19de eeuw, waarbij per jaar systematisch één op de twee huwelijken worden weerhouden. We nemen deze zes proefjaren samen in drie periodes, namelijk

1810 - 1820
1840 - 1850 en
1870 - 1880,

teneinde een te grote versnippering van de resultaten tegen te gaan.
3. Alhoewel in het kader van een ruimer project alle demografische, economische en sociale gegevens uit de huwelijksacten worden opgetekend, hanteren we voor dit specifiek onderzoek enkel de beroepsaanduidingen, die trouwens het meest betekenisvol zijn. Om de overzichtelijkheid te bevorderen, worden de uiterst talrijke beroepen samengebracht in een tiental beroeps categorieën, namelijk

zonder beroep	handel
adel-eigenaars	artisaanaat
intellectuele beroepen	arbeiders in de nijverheid
landbouw	textielarbeiders
dienstpersoneel	niet-arbeiders in de nijverheid

De massa verzamelde informatie kan onmogelijk manueel worden verwerkt, zelfs al neemt men enkel de professionele gegevens in beschouwing. Om het correlatiewerk snel, accuraat en sterk gedifferentieerd te verrichten, is inschakeling van de computer een absolute noodzaak. De uiteindelijke resultaten van deze mecanografische aanpak zijn heel bevredigend. De veelheid aan uniforme beroepsgegevens in de huwelijksacten van alle betrokkenen (trouwers, ouders en getuigen) lenen zich immers gemakkelijk tot vergelijking. Na manipulatie in verschillende richtingen komen duidelijke sociografische krachtlijnen te voorschijn. Vooral de studie van twee specifieke thema's dringt zich op :

1. de beroepsoriëntatie van de kinderen, spiegel van de leefbaarheid en de aantrekkelijkheid van de beroepen
2. de sociale homogamie (*intranubium*), meter van de sociale mobiliteit.

Het cijfermateriaal, waarop het vervolg van ons exposé is gebaseerd, bevindt zich in de bijlagen.

II. BEROEPSORIENTATIE IN HET 19de-EEUWSE GENT

De beroepsoriëntatie van de kinderen, na te gaan door vergelijking van het beroep van vader en zoon/dochter, is bijzonder interessant.

Men kan stellen dat in de 19de eeuwse samenleving, gekneld tussen oude en nieuwe structuren, de traditionele overdracht van het beroep van vader op *zoon* nog steeds erg 'in' was. Slechts wanneer het ouderlijke beroep geen of weinig rooskleurige materiële vooruitzichten meer bood of wanneer bewust sociale elevatie werd nagestreefd, opteerde men in een andere richting. De mate waarin deze deviatie gebeurde, kan ons heel wat vertellen over de leefbaarheid en de aantrekkelijkheid van de verschillende beroepen, en dus meteen over de socio-economische ontwikkeling in Gent in de 19de eeuw.

Voor de *dochter* liggen de zaken enigszins anders. Het verschil in geslacht brengt met zich mee dat meisjes heel wat minder frequent het beroep van hun vader uitoefenden. Dit neemt niet weg dat de richting

waarin het beroep werd gekozen ons enerzijds heel wat leert over de meer en minder belovende vrouwelijke economische activiteiten in het 19de-eeuwse Gent, terwijl we anderzijds een aanduiding krijgen van de vigerende en evoluerende sociale verhoudingen.

Bij dit schema mogen we niet uit het oog verliezen dat het Gentse stedelijk kader in de 19de eeuw reeds 'modern' was in vergelijking met de rest van Vlaanderen. De maatschappelijke organisatie was er meer open en dynamisch, wat ongetwijfeld de beroepsmobiliteit intensiverde.

We maken bij onze bespreking een onderscheid tussen hogere en lagere bevolkingsgroepen. Voor de eersten speelde immers, naast de financiële mogelijkheden die een beroep bood, het professioneel verbonden sociaal aanzien een grote rol. Voor de laatsten stond vooral het materiële aspect, cru uitgedrukt de overlevingskansen, bij de beroepskeuze centraal.

De 19de-eeuwse Gentse *elite* hield zeer strict aan de traditie. De overdracht van het beroepsstatuut van vader op zoon was nagenoeg algemeen. Wanneer er werd afgeweken, dan gebeurde dit in het kader van de eigen sociale groep. Beroepsdeviatie voltrok zich tussen edelen, eigenaars, groot-handelaars, grote artisanale meesters en fabrikanten. In de loop van de 19de eeuw werd ook steeds meer voor een hoog-intellectueel beroep geopteerd. Dit illustreert prachtig de financiële en sociale optilling van de geestelijke arbeid. Bovendien was voor kooplieden, industriëlen en grote meesters-ambachtslui een intellectueel-bureaucratisch beroep de uitgelezen plaatsingsmogelijkheid voor jongere zoons. Doorgaans nam immers de oudste zoon de zaak over. Dochters uit de elite leidden meestal een passief leven, symbool van welstand.

Ook de kinderen van minder begunstigde ouders (*middenstand, volk*) namen bij voorkeur het ouderlijk beroep over. De afwijkingen werden bijna uitsluitend bepaald door de evolutie van de economische conjunctuur in het 19de-eeuwse Gent.

We stellen vast dat bij de aanvang van de 19de eeuw (1810-1820) de Gentse *grootindustrie* (textiel) een belangrijk deel van de jonge actieve bevolking aantrok. Kinderen van industrie-arbeiders bleven doorgaans in de eigen sector. Bovendien stuurden ook vele ambachtslui en handelaars hun zonen en dochters naar de fabriek. Nochtans waren *handel en artisanat* in het vroeg 19de-eeuwse Gent in volle bloei. De interne recrutering was sterk dominerend. We moeten er overigens rekening mee houden dat in vele gevallen het ambachtelijk of commercieel bedrijf slechts na de dood van de vader door de (oudste) zoon kon worden overgenomen. De intergenerationele professionele overdracht moet aldus nog groter zijn geweest dan uit de cijfers blijkt. Bovendien werd vanuit alle andere economische sectoren frequent een inkomen in handel en artisanat gezocht. De *intellectuele beroepen*, eveneens sterk generationeel gebonden, vertoonden nog weinig élan tot sociale elevatie. Ze berustten in hun mediocriteit. De zonen van lagere intellectuelen schakelden dikwijls over op een artisaanaal bedrijf of zakten zelfs tot loonarbeid. Dochters oefenden meestal geen beroep uit. Was sociale distanciering de drijfveer? *Land- en tuinbouw*-activiteit ging heel traditioneel over van de ene generatie op de andere. De boerenzoons die een artisaanaal of industrieel beroep prefereerden,

waren nog niet zo talrijk. Ook de meisjes bleven meestal in het agrarisch bedrijf.

In de volgende periode (1840-1850) was er heel wat veranderd. De diepgaande agrarische en industriële crisis in onze gewesten van de 40-er jaren van de 19de eeuw wijzigde intens het uitzicht van het economisch leven en de beroepsoriëntatie in Gent. Alhoewel overal de zelfrecruterende versterkte (verminderde afwijkingmogelijkheid), nam het aantal economische sectoren waar mutanten hun toevlucht namen toe (geen uitgesproken activiteiten met toekomstmogelijkheden). In de *grootindustrie* gingen heel wat arbeidsplaatsen verloren. De kinderen van fabrieksarbeiders, vaak door werkloosheid getroffen, berustten in hun doffe ellende. Slechts in geringe mate werd uitgekeken naar een ander beroep. De mogelijkheid hiertoe was immers beperkt, aangezien de werkgelegenheid ook in handel en artisanaat was teruggelopen en de financiële middelen om een zelfstandig beroep uit te oefenen doorgaans ontbraken. Dochters van arbeiders stapten wel frequent over naar de arbeidsintensieve kledingsector. Het *commercieel en ambachtelijk bedrijf*, duidelijk de stempel dragend van de crisis, bleef hoofdzakelijk op zichzelf vegeteren. De zonen leerden vaker een intellectueel beroep aan. Was dit louter een zoeken naar een professionele uitweg of een bewust streven naar sociale promotie? Sommige arbeiders- en landbouwerszonen beproefden hun geluk in het ambachtelijk en commercieel bedrijf, doch doorgaans betrof het onzelfstandige arbeid. Ook voor de *intellectuelen*, vooral de lagere, waren het barre tijden. Het vaderlijk beroep bood voor de zonen minder uitkomst dan voorheen. Dikwijls moesten ze overschakelen naar manuele arbeid. De meisjes bleven uitgesproken passief. De *landbouw* in Vlaanderen kreeg de grootste klap. Voor de Gentse jongeren die uit deze sector voortsproten, was er in de periode 1840-1850 slechts 25 % interne recruterende meer! De boerenzonen vloeiden niet zozeer af naar de grootindustrie (in recessie), doch vooral naar de onzelfstandige artisanale nijverheden. Dochters van land- en tuinbouwers vonden dikwijls een job in de kledingsector, maar werden duidelijk bij voorkeur dienstmeid.

Op het einde van de 19de eeuw (1870 - 1880) had de Gentse economie zich terug hersteld. De sterke intergenerationele overdracht en de enge beroepsdeviatie zijn er het beste bewijs van. De *industrie* had de diepe inzinking van de jaren 1840 overleefd en was in gestadige opmars. De progressieve uitbreiding en diversificatie schiep gedurig nieuwe arbeidsplaatsen. De kinderen van fabrieksarbeiders bleven meer dan ooit in de eigen sector. Een aantal van hen werd er zelfs voor het eerst materieel en sociaal beter op. We stellen immers vast dat een aantal arbeiderszonen een intellectueel beroep uitoefenden. Ook vanuit de landbouw-, handels- en ambachtelijke sector was er een versterkte toevloeiing naar de industrie. *De handel en het artisanaat* vertoonden in de periode 1870-1880 duidelijk tekenen van verval. Alhoewel zelfrecruterende belangrijk bleef, waren steeds meer zonen genoodzaakt over te schakelen naar loonarbeid. Vooral in het zich progressief mechaniserende ambachtelijk bedrijf liep de werkgelegenheid terug. Ook de toenemende beroepsvermelding van de dochters uit deze sector is betekenisvol. Bovendien is van een positieve verticale

mobilititeit naar intellectuele beroepen en eigenaars toe nog weinig te merken. De *intellectuele beroepen* kregen naar het einde van de 19de eeuw toe een ongekende expansiekracht, zowel kwantitatief als kwalitatief. Weinig zonen zakten nog af naar handenarbeid. De meesten behielden het professioneel statuut van hun vader. Een aantal kon zelfs gaan rentenieren. De meisjes waren meer dan ooit passief. Enkelens voelden zich echter, zoals hun vader, aangetrokken tot geestelijke arbeid. Werden in deze intellectuele kringen de eerste stappen gezet in de richting van een progressieve vrouwelijke ontvoogding? De *primaire sector* was er, in tegenstelling tot de grootindustrie, qua tewerkstelling niet bovenop gekomen na 1850. De daling van het aantal actieven was er permanent en onomkeerbaar. Voor steeds meer Vlaamse landbouwerszonen werd een baan in de stedelijke fabrieksnijverheid onvermijdelijk. De dochters ondergingen hetzelfde lot, doch hun bestemming bij uitstek bleef het dienstmeid spelen bij de stedelijke burgerij, althans zolang ze ongehuwd waren.

III. SOCIALE HOMOGAMIE IN HET 19de-EEUWSE GENT

We zijn niet de eersten om het belang van het huwelijk als sociaal hiërarchische indicator te onderstrepen. Vele historici en sociologen hadden het reeds uitvoerig over de universaliteit van de sociale homogamie. Zeer algemeen komt dit fenomeen hierop neer. Aangezien ieder huwelijk in feite de uitspraak vormt van de betrokkenen over de financiële en sociale kracht van de tegenpartij, kunnen we er zeker van zijn dat de nuptialiteit strict milieu-gebonden is.

Uiteraard zijn de huwelijksacten van de burgerlijke stand hier een prima bron. Door comparatief gebruik van de beroepsopgaven van trouwer en schoonvader enerzijds, van trouwer en getuigen anderzijds, tekenen zich specifieke huwelijksvelden en sociale bindingen af. Er komen duidelijk drie min of meer homogene sociale groepen aan de oppervlakte.

We stellen vast dat de Gentse *elite* zich in de loop van de 19de eeuw minder professioneel dan wel sociaal allieerde via het huwelijk. Adel, eigenaars en het kruim van groothandelaars, fabrikanten en intellectuele beroepen vormden één homogeen blok, waarin een stricte homogamie gold. Ook de ruimere sociale relaties voltrokken zich bijna uitsluitend binnen de eigen sociale groep. Zelden liet de tot de elite behorende Gentenaar zich in met ondergeschikten. De uitzonderlijke contacten werden enkel gelegd vanuit paternalistische overwegingen¹. Doorsnee-middenstanders, laat staan volksmensen, konden slechts heel sporadisch in deze geprivilegieerde topgroep doordringen. Dit totale isolement stoorde de elite niet, integendeel. Gedurende de gehele 19de eeuw bleef haar eerste-rangpositie er immers door beveiligd.

(1) Bij de optekening van de gegevens uit de huwelijksacten merkten we op dat fabrikanten soms bij het huwelijk van hun werknemers getuigden, vooral als het bedienden of meesterknechten betrof. Ook meesters kwamen dikwijls mee met hun gezellen. Paternalisme was wellicht een verschijnsel dat, naast professioneel, ook geografisch gebonden was (buurt-patronage).

Er doen zich evenwel een paar belangrijke wijzigingen voor binnen de elite zelf.

In de eerste plaats stellen we vast dat de passieve elite, zeker in de 18de eeuw nog een afgescheiden super-toplaag, in de loop van de 19de eeuw steeds meer contacten legde en zelfs nuptiale bindingen aanging met de hoge actieve burgerij. Het maatschappelijk en mentaal mutatieproces, geënt op de installering van een open, moderne, stedelijk-industriële samenleving, het hoger evalueren van een actief elitair bestaan en van het roerend bezit, eventueel de geleidelijke verarming van een deel van de passieve elite, ligt aan de basis van deze evolutie. „Heel wat 'oude' adel toonde in de loop van de 19de eeuw meer en meer belangstelling voor winstgevendende commerciële activiteiten. Inderdaad, niet alleen werden de eerste investeringen in de Gentse katoenindustrie gefinancierd met de buitengewoon hoge winsten uit de katoendrukkerijen, maar ook met de participatie van de grote landeigenaars”².

Een tweede opmerkelijk verschijnsel is de versterking en de progressieve integratie van de hoog-intellectuele beroepsgroep in de Gentse elite na 1850. Ook dit hangt samen met de evoluerende maatschappelijke omstandigheden en behoeften. De opgang van het bureaucratisch en intellectueel korps kwam naar het einde van de 19de eeuw toe pas goed op gang. Geestelijke arbeid, gebaseerd op individueel talent en een volgehouden hoge scolarisatie, werd de hefboom bij uitstek tot sociale stijging. Ondanks het feit dat doorgaans een tijdsbestek van meerdere generaties nodig was, werd het doorbreken van de rigiede barrières die de toplaag afgrensden er door bevorderd. Vooral vanuit de betere middenklasse werd er steeds meer 'intellectuele' carrière gemaakt.

De Gentse *middenklasse*, bestaande uit zelfstandig artisanat, kleinhandel, lagere intellectuelen en de betere land- en tuinbouwers, was de meest sociaal mobiele bevolkingslaag. Alhoewel de contacten, al dan niet nuptiaal, bij voorkeur werden gelegd binnen de eigen sociale en zelfs professionele groep, gebeurde er een zekere doorstroming, zelden naar boven, meer frequent naar beneden toe. Deze beweeglijkheid, zeer relatief trouwens, was echter niet het gevolg van een uitgesproken sociaal bewustzijn. „Les classes moyennes ne se présentent pas seulement comme un secteur de transition, un passage, un escalier qu'on emprunte pour arriver aux sommets... Appartenir aux classes moyennes reste, pour la plupart des familles, un état en soi”³. De middenklasse, min of meer flexibel aan haar beide uiteinden, vormde een buffer tussen elite en volk.

Aangezien de Gentse middenstand heel heterogeen was, is differentiëring noodzakelijk. Bij de aanvang van de 19de eeuw stak de kleinhandelaar boven de rest van de groep uit. Hij kon de meest voordelige huwelijksrelaties afsluiten en z'n kennissenkring breidde zich soms uit tot min of meer elitaire kringen (vooral contacten met de actieve hoge bur-

(2) J. DE BELDER, Veranderingen in de sociaal-economische positie van de Belgische adel in de 19de eeuw. Een terreinverkenning, in: *Tijdschrift voor Geschiedenis*, 93, 1980, 3, p. 497.

(3) F.P. CODACCIONI, *De l'inégalité dans une grande ville industrielle. Le drame de Lille de 1850 à 1914*, Rijsel, 1976, p. 426.

gerij). De commerciële sector bood duidelijk de beste kansen voor wie sociale promotie nastreefde. Slechts de zelfstandige ambachtslui van de rijkere voedings- en luxe & precisiesector stonden op hetzelfde niveau. De rest van het artisanaat sloot, naast een uiterst dunne toplaag gegoeden, een massa armoezaaiers in haar rangen. Sociaal contact gebeurde hier enkel in de eigen middengroep, terwijl bindingen met de lagere klasse niet zeldzaam waren. Ook voor de landbouwsector en voor de lagere intellectuelen kan op dat ogenblik iets analoog worden gezegd. Naar het einde van de 19de eeuw toe werden de verschillen in de middenklasse meer en meer genivelleerd. Commerciële en ambachtelijke middenstanders, duidelijk recessief, kwamen allemaal ongeveer op hetzelfde sociaal peil terecht. Allianties met hogere kringen werden zeldzamer. Voortaan waren bindingen met arbeidersmiddens meer frequent. De lagere intellectuelen echter waren in volle opgang. Ze staken artisanaat en kleinhandel meermaals de loef af qua sociale relaties. Met de primaire sector daarentegen was het triestig gesteld. Land- en tuinbouwers betaalden hun toenevende precariteit met een daling op de sociale ladder. Ze verloren hun middenklasse-allure en werden meer en meer een segment van de volksklasse. De bindingen met het dienstpersoneel, vluchtheuvel bij uitstek voor de kwijnende landbouwsector, en met loonarbeiders werden dominant.

Gedurende de gehele 19de eeuw was in de Gentse *lagere klasse* de sociale homogamie minstens even sterk als bij de elite, teken van de bijna onmogelijkheid te ontsnappen aan de proletarische conditie. Massaal werden huwelijkspartners gerecrueteerd uit eigen kring. Arbeiders huwden doorgaans met arbeiders. Ook de alledaagse relaties beperkten zich meestal tot de eigen sociale groep, dikwijls zelfs tot de werkkring. De elite schuwde persoonlijk contact met 'het grauw' als de pest. De doctoren Mareska en Heyman moeten zich als ontdekkingsreizigers hebben gevoeld toen ze Batavia betraden...⁴. Enkel beroepshalve of vanuit paternalistisch oogpunt zette de elite soms een stap in de richting van het volk. De middenklasse was bijna even terughoudend. Alhoewel ze frequent in volksbuurten woonde omwille van het cliënteel, meed ze zoveel mogelijk directe relatievorming met de lagere klasse. Deze distanciëring moest kost wat kost de sociale afstand bevestigen.

Dit sociaal isolement van de Gentse proletariër was uiteraard niet ab-

(4) „Nous prions le lecteur de ne pas nous taxer d'exagération avant qu'il ne soit allé lui-même se soumettre à l'impression que l'on éprouve en visitant ces réduits. Nous lui recommandons toutefois de se faire accompagner d'un guide qui connaisse mille fois les rues où aboutissent les impasses, sans trouver les issues de celles-ci. Quoique natifs de Gand, il nous a fallu l'obligeante intervention de M. Hensmans, médecin des pauvres du quartier de St.-Pierre, pour découvrir les nombreux enclos que renferme cette partie de la ville.

Nous renonçons à vouloir dépeindre ce que nous avons vu ; jamais du reste nous n'y parviendrions ; cependant, pour donner l'idée d'un enclos aux personnes qui n'y ont jamais pénétré, nous décrivons celui que l'on désigne sous le nom de Batavia. Il est loin d'être le plus insalubre et le plus fangeux, mais par sa régularité et ses dimensions, il peut être considéré comme type de ce genre de quartiers.”

Uit : J. MARESKA & J. HEYMAN, *Enquête sur le travail et la condition physique et morale des ouvriers employés dans les manufactures de coton à Gand*, Gent, 1845, p. 121.

soluut. Na 1850 nam de kans op lotsverbetering stilaan toe. De geleidelijke optrekking van de levensstandaard bracht voor een aantal volkse elementen een bescheiden kapitaalaccumulatie met zich mee. Zo kon vaker en sneller de stap worden gezet naar zelfstandige arbeid, was studeren van één of meer zoons mogelijk, waren er progressieve contacten met de middenklasse. Deze „sociale optilling van de arbeidersklasse” vanaf het einde van de 19de eeuw mag echter niet worden overschat. De enkele gevallen van sociale promotie zijn een gunstig teken, doch kunnen slechts als exemplarisch worden beschouwd. Tot op vandaag blijven de voornaamste sociale barrières bewaard. Deze zijn trouwens niet alleen een kwestie van fortuin, inkomen en beroep, doch ook van cultuur en 'savoir vivre'. Sociologen en historici zijn het er over eens dat verticale sociale mobiliteit altijd beperkt is geweest.

IV. CONCLUSIE

We kunnen besluiten dat in het 19de-eeuwse Gent intergenerationale professionele overdracht en sociale homogamie de regel was en bleef. Zelfs in een relatief vooruitstrevend stedelijk kader was het maatschappelijk leven nog weinig flexibel. Het sociaal immobilisme en isolement waartoe dit leidde, betekende voor de elite een beveiliging van haar superioriteit. Voor de lagere bevolkingsgroepen daarentegen was het de bevestiging van haar virtuele onmacht.

Tenslotte hopen we te hebben aangetoond dat intensieve en doelgerichte exacerpering van de acten van de burgerlijke stand voor het sociaal-historisch onderzoek van de 19de eeuw grensverleggend kan zijn.

BIJLAGEN

Tabel 1

BEROEPSORIËNTATIE VAN DE KINDEREN TE GENT IN 1810-1820 (PROC.)*Vader = adel-eigenaars*

Zoon :
 adel-eigenaars : 75 %
 artisaanaat : 25 %

Dochter :
 zonder beroep : 50 %
 adel-eigenaars : 50 %

Vader = intellectuele beroepen

Zoon :
 intell. beroepen : 43,5 %
 handel : 6,5 %
 artisaanaat : 25 %
 textielarbeiders : 25 %

Dochter :
 zonder beroep : 75 %
 intell. beroepen : 3 %
 handel : 10 %
 kleding : 2 %
 arbeiders in nijv. : 10 %

Vader = landbouw

Zoon :
 zonder beroep : 4 %
 intell. beroepen : 4 %
 dienstpersoneel : 12 %
 landbouw : 34 %
 handel : 4 %
 artisaanaat : 21 %
 textielarbeiders : 21 %

Dochter :
 zonder beroep : 4 %
 intell. beroepen : 7 %
 dienstpersoneel : 15 %
 landbouw : 59 %
 handel : 4 %

kleding : 4 %
 textielarbeiders : 7 %

Vader = handel

Zoon :
 zonder beroep : 23 %
 intell. beroepen : 33 %
 dienstpersoneel : 6 %
 handel : 30 %
 textielarbeiders : 8 %

Dochter :
 zonder beroep : 57 %
 adel-eigenaars : 4 %
 intell. beroepen : 4 %
 handel : 14 %
 kleding : 17 %
 textielarbeiders : 4 %

Vader = artisaanaat

Zoon :
 zonder beroep : 5 %
 intell. beroepen : 1,5 %
 dienstpersoneel : 6,5 %
 landbouw : 3 %
 handel : 1,5 %
 artisaanaat : 58 %
 arbeiders in nijv. : 4,5 %
 textielarbeiders : 20 %

Dochter :
 zonder beroep : 20 %
 dienstpersoneel : 4,5 %
 handel : 2,5 %
 artisaanaat : 1 %
 kleding : 24 %
 arbeiders in nijv. : 8,5 %
 textielarbeiders : 39,5 %

<i>Vader = arbeiders in nijv.</i>	handel : 7,5 % artisaanaat : 27 % arbeiders in nijv. : 7,5 % textielarbeiders : 55 %
Zoon :	Dochter :
artisaanaat : 42,5 %	artisaanaat : 8 %
arbeiders in nijv. : 21,5 %	kleding : 7,5 %
textielarbeiders : 36 %	arbeiders in nijv. : 22,5 %
Dochter :	textielarbeiders : 62 %
zonder beroep : 5 %	<i>Vader = niet-arbeiders in nijv.</i>
dienstpersoneel : 5 %	Zoon :
handel : 5 %	intell. beroepen : 100 %
kleding : 17,5 %	Dochter :
arbeiders in nijv. : 17,5 %	zonder beroep : 50 %
textielarbeiders : 50 %	dienstpersoneel : 25 %
<i>Vader = textielarbeiders</i>	textielarbeiders : 25 %
Zoon :	
zonder beroep : 3 %	

Tabel 2

BEROEPSORIENTATIE VAN DE KINDEREN TE GENT IN 1840-1850 (PROC.)

<i>Vader = adel-eigenaars</i>	<i>Vader = landbouw</i>
Zoon :	Zoon :
adel-eigenaars : 25 %	zonder beroep : 5,5 %
intell. beroepen : 50 %	intell. beroepen : 3 %
handel : 25 %	dienstpersoneel : 8,5 %
Dochter :	landbouw : 26,5 %
zonder beroep : 68,5 %	artisaanaat : 41 %
adel-eigenaars : 31,5 %	arbeiders in nijv. : 13 %
<i>Vader = intellectuele beroepen</i>	niet-arb. in nijv. : 2,5 %
Zoon :	Dochter :
zonder beroep : 8 %	zonder beroep : 15 %
intell. beroepen : 23,5 %	dienstpersoneel : 32,5 %
handel : 21,5 %	landbouw : 20 %
artisaanaat : 38 %	handel : 2,5 %
arbeiders in nijv. : 2,5 %	kleding : 14 %
niet-arb. in nijv. : 6,5 %	arbeiders in nijv. : 7 %
Dochter :	textielarbeiders : 9 %
zonder beroep : 69 %	<i>Vader = handel</i>
intell. beroepen : 1 %	Zoon :
kleding : 16 %	zonder beroep : 3,5 %
arbeiders in nijv. : 7 %	intell. beroepen : 35 %
textielarbeiders : 7 %	handel : 34 %

artisaanaat : 16 %	arbeiders in nijv. : 45 %
textielarbeiders : 5 %	textielarbeiders : 24 %
niet-arb. in nijv. : 6,5 %	Dochter :
Dochter :	zonder beroep : 15 %
zonder beroep : 62 %	dienstpersioneel : 10 %
dienstpersioneel : 18 %	handel : 2 %
handel : 2 %	artisaanaat : 2 %
kleding : 10 %	kleding : 18 %
arbeiders in nijv. : 4 %	arbeiders in nijv. : 47 %
textielarbeiders : 4 %	textielarbeiders : 6 %
<i>Vader = artisaanaat</i>	<i>Vader = textielarbeiders</i>
Zoon :	Zoon :
zonder beroep : 4 %	artisaanaat : 45 %
intell. beroepen : 1 %	arbeiders in nijv. : 12 %
handel : 2 %	textielarbeiders : 43 %
artisaanaat : 67,5 %	Dochter :
arbeiders in nijv. : 3 %	zonder beroep : 3 %
textielarbeiders : 21 %	dienstpersioneel : 4 %
niet-arb. in nijv. : 1,5 %	handel : 4 %
Dochter :	kleding : 11 %
zonder beroep : 28,5 %	arbeiders in nijv. : 36 %
dienstpersioneel : 6 %	textielarbeiders : 42 %
handel : 2 %	<i>Vader = niet-arbeiders in nijv.</i>
kleding : 41,5 %	Zoon :
arbeiders in nijv. : 12,5 %	zonder beroep : 75 %
textielarbeiders : 9,5 %	handel : 12,5 %
<i>Vader = arbeiders in nijv.</i>	niet-arb. in nijv. : 12,5 %
Zoon :	Dochter :
zonder beroep : 2 %	zonder beroep : 33,5 %
dienstpersioneel : 1,5 %	kleding : 46 %
handel : 1,5 %	arbeiders in nijv. : 12,5 %
artisaanaat : 27 %	textielarbeiders : 8 %

Tabel 3

 BEROEPSORIËNTATIE VAN DE KINDEREN TE GENT IN 1870-1880 (PROC.)

Vader = adel-eigenaars

Zoon :	Dochter :
zonder beroep : 10 %	zonder beroep : 100 %
intell. beroepen : 80 %	
artisaanaat : 10 %	

Vader = intellectuele beroepen

Zoon :

zonder beroep : 9 %
adel-eigenaars : 2 %
intell. beroepen : 49 %
handel : 20 %
artisaanaat : 16 %
arbeiders in nijv. : 4 %

Dochter :

zonder beroep : 70 %
intell. beroepen : 6 %
dienstpersoneel : 9 %
kleding : 7 %
arbeiders in nijv. : 8 %

Vader = landbouw

Zoon :

zonder beroep : 2 %
intell. beroepen : 9 %
dienstpersoneel : 4 %
landbouw : 23 %
handel : 6 %
artisaanaat : 27 %
arbeiders in nijv. : 24 %
textielarbeiders : 5 %

Dochter :

zonder beroep : 17 %
dienstpersoneel : 46 %
landbouw : 5 %
handel : 2,5 %
kleding : 12,5 %
arbeiders in nijv. : 17 %

Vader = handel

Zoon :

zonder beroep : 17,5 %
adel-eigenaars : 1,5 %
intell. beroepen : 15 %
dienstpersoneel : 1,5 %
handel : 24 %
artisaanaat : 20,5 %
arbeiders in nijv. : 16 %
textielarbeiders : 3 %
niet-arb. in nijv. : 1 %

Dochter :

zonder beroep : 48 %
intell. beroepen : 2 %
dienstpersoneel : 12 %
handel : 10 %
artisaanaat : 2 %
kleding : 10 %
arbeiders in nijv. : 11 %
textielarbeiders : 4,5 %

Vader = artisaanaat

Zoon :

zonder beroep : 7 %
intell. beroepen : 5 %
dienstpersoneel : 1 %
handel : 1 %
artisaanaat : 70,5 %
arbeiders in nijv. : 11 %
textielarbeiders : 4 %
niet-arb. in nijv. : 0,5 %

Dochter :

zonder beroep : 22 %
dienstpersoneel : 3 %
handel : 3 %
artisaanaat : 5,5 %
kleding : 25 %
arbeiders in nijv. : 39,5 %
textielarbeiders : 2 %

Vader = arbeiders in nijv.

Zoon :

intell. beroepen : 1,5 %
dienstpersoneel : 6 %
artisaanaat : 26,5 %
arbeiders in nijv. : 58,5 %
textielarbeiders : 6,5 %
niet-arb. in nijv. : 1 %

Dochter :

zonder beroep : 7,5 %
dienstpersoneel : 8 %
landbouw : 1 %
handel : 3 %
kleding : 6 %
arbeiders in nijv. : 68 %
textielarbeiders : 6,5 %

Vader = textielarbeiders

Zoon :

intell. beroepen : 10,5 %
 artisaanaat : 15 %
 arbeiders in nijv. : 15,5 %
 textielarbeiders : 59 %

Dochter :

dienstpersioneel : 5 %
 kleding : 21 %
 arbeiders in nijv. : 47 %
 textielarbeiders : 27 %

Vader = niet-arbeiders in nijv.

Zoon :

zonder beroep : 10 %
 intell. beroepen : 15,5 %
 handel : 6 %
 artisaanaat : 15,5 %
 niet-arb. in nijv. : 53 %

Dochter :

zonder beroep : 29,5 %
 handel : 3,5 %
 kleding : 37 %
 arbeiders in nijv. : 30 %

Tabel 4

NUPTIALE RECRUTERING OP BASIS VAN HET BEROEP VAN MAN
 (BRUIDEGOM) EN SCHOONVADER TE GENT IN 1810-1820 (PROC.)

Man = adel-eigenaars

Schoonvader :

adel-eigenaars : 50 %
 intell. beroepen : 50 %

Man = intellectuele beroepen

Schoonvader :

zonder beroep : 5 %
 adel-eigenaars : 34 %
 intell. beroepen : 15 %
 handel : 15 %
 artisaanaat : 31 %

Man = dienstpersioneel

Schoonvader :

landbouw : 37,5 %
 handel : 8 %
 artisaanaat : 46,5 %
 arbeiders in nijv. : 8 %

Man = landbouw

Schoonvader :

landbouw : 80,5 %
 artisaanaat : 12,5 %
 arbeiders : 7 %

Man = handel

Schoonvader :

zonder beroep : 12 %
 adel-eigenaars : 3 %
 intell. beroepen : 33 %
 landbouw : 25 %
 handel : 14,5 %
 artisaanaat : 12,5 %

Man = artisaanaat

Schoonvader :

zonder beroep : 4,5 %
 intell. beroepen : 9,5 %
 landbouw : 9,5 %
 handel : 10 %
 artisaanaat : 53 %
 arbeiders in nijv. : 7 %
 textielarbeiders : 6 %
 niet-arb. in nijv. : 0,5 %

Man = arbeiders in nijv.

Schoonvader :

intell. beroepen : 8 %
 handel : 16,5 %
 artisaanaat : 33,5 %
 arbeiders in nijv. : 33 %
 textielarbeiders : 8 %

<i>Man = textielarbeiders</i>	artisaanaat : 60 %
	arbeiders in nijv. : 14,5 %
Schoonvader :	textielarbeiders : 17,5 %
landbouw : 3 %	niet-arb. in nijv. : 5 %

Tabel 5

NUPTIALE RECRUTERING OP BASIS VAN HET BEROEP VAN MAN
(BRUIDEGOM) EN SCHOONVADER TE GENT IN 1840-1850 (PROC.)

<i>Man = adel-eigenaars</i>	landbouw : 11 %
	handel : 18 %
Schoonvader :	artisaanaat : 29 %
zonder beroep : 50 %	arbeiders in nijv. : 3,5 %
adel-eigenaars : 50 %	niet-arb. in nijv. : 10,5 %
<i>Man = intellectuele beroepen</i>	<i>Man = artisaanaat</i>
Schoonvader :	Schoonvader :
zonder beroep : 6 %	zonder beroep : 5 %
adel-eigenaars : 21 %	intell. beroepen : 3 %
intell. beroepen : 21 %	landbouw : 15 %
landbouw : 12,5 %	handel : 7 %
handel : 3,5 %	artisaanaat : 48,5 %
artisaanaat : 24,5 %	arbeiders in nijv. : 16 %
arbeiders in nijv. : 3,5 %	textielarbeiders : 3 %
niet-arb. in nijv. : 8 %	niet-arbeiders in nijv. : 2,5 %
<i>Man = dienstponeel</i>	<i>Man = arbeiders in nijv.</i>
Schoonvader :	Schoonvader :
landbouw : 66 %	zonder beroep : 16 %
handel : 17 %	intell. beroepen : 3 %
arbeiders in nijv. : 17 %	dienstponeel : 1 %
<i>Man = landbouw</i>	landbouw : 5 %
Schoonvader :	handel : 1 %
zonder beroep : 9 %	artisaanaat : 41,5 %
landbouw : 65 %	arbeiders in nijv. : 26 %
artisaanaat : 9 %	textielarbeiders : 6,5 %
arbeiders in nijv. : 17 %	<i>Man = textielarbeiders</i>
<i>Man = handel</i>	Schoonvader :
Schoonvader :	zonder beroep : 6 %
zonder beroep : 18 %	intell. beroepen : 3 %
intell. beroepen : 10 %	dienstponeel : 1,5 %
	handel : 5 %
	artisaanaat : 32 %

arbeiders in nijv. : 27 %
 textielarbeiders : 24 %
 niet-arb. in nijv. : 1,5 %

Man = niet-arbeiders in nijv.

Schoonvader :
 zonder beroep : 25 %
 handel : 12,5 %
 artisanaat : 12,5 %
 arbeiders in nijv. : 12,5 %
 niet-arb. in nijv. : 37,5 %

Tabel 6

NUPTIALE RECRUTERING OP BASIS VAN HET BEROEP VAN MAN
 (BRUIDEGOM) EN SCHOONVADER TE GENT IN 1870-1880 (PROC.)

Man = adel-eigenaars

Schoonvader :
 adel-eigenaars : 50 %
 niet-arb. in nijv. : 50 %

Man = intellectuele beroepen

Schoonvader :
 zonder beroep : 9 %
 adel-eigenaars : 6,5 %
 intell. beroepen : 35,5 %
 landbouw : 4 %
 handel : 18 %
 artisanaat : 19 %
 arbeiders in nijv. : 4 %
 niet-arb. in nijv. : 4 %

Man = dienstpersoneel

Schoonvader :
 zonder beroep : 8 %
 handel : 8 %
 artisanaat : 42 %
 arbeiders in nijv. : 42 %

Man = landbouw

Schoonvader :
 landbouw : 76 %
 handel : 8 %
 artisanaat : 8 %
 arbeiders in nijv. : 8 %

Man = handel

Schoonvader :
 zonder beroep : 11 %
 adel-eigenaars : 2 %
 intell. beroepen : 5,5 %
 landbouw : 14 %
 handel : 25,5 %
 artisanaat : 31 %
 arbeiders in nijv. : 9 %
 niet-arb. in nijv. : 2 %

Man = artisanaat

Schoonvader :
 zonder beroep : 6 %
 intell. beroepen : 8 %
 dienstpersoneel : 1 %
 landbouw : 5 %
 handel : 6 %
 artisanaat : 41 %
 arbeiders in nijv. : 18 %
 textielarbeiders : 12 %
 niet-arb. in nijv. : 3 %

Man = arbeiders in nijv.

Schoonvader :
 zonder beroep : 9 %
 intell. beroepen : 2 %
 landbouw : 7,5 %
 handel : 3,5 %
 artisanaat : 25,5 %

arbeiders in nijv.: 47 %
textielarbeiders: 3,5 %
niet-arbeiders in nijv.: 2 %

Man = textielarbeiders

Schoonvader :
zonder beroep : 20 %
intell. beroepen : 3 %
handel : 4,5 %
artisaanaat : 26 %

arbeiders in nijv.: 28 %
textielarbeiders: 18,5 %

Man = niet-arbeiders in nijv.

Schoonvader :
landbouw : 8 %
handel : 31 %
artisaanaat : 45 %
textielarbeiders : 8 %
niet-arbeiders in nijv. : 8 %

Tabel 7

RELATIEKRINGEN OP BASIS VAN HET BEROEP VAN MAN (BRUIDEGOM)
EN GETUIGEN BIJ HET HUWELIJK TE GENT IN 1810-1820 (PROC.)

Man = adel-eigenaars

Getuigen :
zonder beroep : 12,5 %
adel-eigenaars : 58 %
intell. beroepen : 29,5 %

Man = intellectuele beroepen

Getuigen :
zonder beroep : 7 %
adel-eigenaars : 3 %
intell. beroepen : 36 %
dienstpersioneel : 0,5 %
handel : 8 %
artisaanaat : 37,5 %
arbeiders in nijv.: 0,5 %
textielarbeiders : 6 %
niet-arb. in nijv. : 1,5 %

Man = dienstpersioneel

Getuigen :
zonder beroep : 1,5 %
intell. beroepen : 9 %
dienstpersioneel : 11 %
landbouw : 7,5 %
handel : 10 %
artisaanaat : 41 %
arbeiders in nijv. : 11 %
textielarbeiders : 9 %

Man = landbouw

Getuigen :
dienstpersioneel : 3 %
landbouw : 62,5 %
handel : 16 %
artisaanaat : 15,5 %
arbeiders in nijv.: 3 %

Man = handel

Getuigen :
zonder beroep : 3 %
intell. beroepen : 11 %
dienstpersioneel : 1 %
landbouw : 7 %
handel : 30 %
artisaanaat : 36 %
arbeiders in nijv. : 4 %
textielarbeiders : 6 %
niet-arb. in nijv. : 2 %

Man = artisaanaat

Getuigen :
zonder beroep : 3 %
adel-eigenaars : 0,5 %
intell. beroepen : 5 %
dienstpersioneel : 1,5 %
landbouw : 2 %

handel : 5,5 %
 artisaanaat : 61,5 %
 arbeiders in nijv. : 8 %
 textielarbeiders : 11,5 %
 niet-arb. in nijv. : 1,5 %

Man = arbeiders in nijv.

Getuigen :
 adel-eigenaars : 1 %
 intell. beroepen : 3 %
 dienstponeel : 0,5 %
 landbouw : 4 %
 handel : 7 %
 artisaanaat : 43 %
 arbeiders in nijv. : 26 %
 textielarbeiders : 15 %
 niet-arb. in nijv. : 0,5 %

Man = textielarbeiders

Getuigen :
 adel-eigenaars : 0,5 %
 intellect. beroepen : 4 %
 dienstponeel : 0,5 %
 landbouw : 3 %
 handel : 5 %
 artisaanaat : 37 %
 arbeiders in nijv. : 11 %
 textielarbeiders : 39 %
 niet-arb. in nijv. : 1 %

Man = niet-arbeiders in nijv.

Getuigen :
 landbouw : 50 %
 artisaanaat : 50 %

Tabel 8

RELATIEKRINGEN OP BASIS VAN HET BEROEP VAN MAN (BRUIDEGOM)
 EN GETUIGEN BIJ HET HUWELIJK TE GENT IN 1840-1850 (PROC.)

Man = adel-eigenaars

Getuigen :
 zonder beroep : 4 %
 adel-eigenaars : 46 %
 intell. beroepen : 37 %
 handel : 13 %

Man = intellectuele beroepen

Getuigen :
 zonder beroep : 7,5 %
 adel-eigenaars : 1,5 %
 intell. beroepen : 41 %
 dienstponeel : 1,5 %
 landbouw : 2 %
 handel : 7,5 %
 artisaanaat : 33 %
 arbeiders in nijv. : 4 %
 niet-arb. in nijv. : 2 %

Man = dienstponeel

Getuigen :
 zonder beroep : 4 %
 adel-eigenaars : 1 %
 intell. beroepen : 9,5 %
 dienstponeel : 10,5 %
 landbouw : 3 %
 handel : 20 %
 artisaanaat : 43 %
 arbeiders in nijv. : 4 %
 textielarbeiders : 3 %
 niet-arb. in nijv. : 2 %

Man = landbouw

Getuigen :
 zonder beroep : 2 %
 intell. beroepen : 3 %
 dienstponeel : 5 %
 landbouw : 49 %
 handel : 10 %
 artisaanaat : 19 %

arbeiders in nijv.: 10,5 %
textielarbeiders : 1,5 %

intell. beroepen : 2,5 %
dienstpersoneel : 1,5 %
landbouw : 3 %
handel : 6,5 %
artisaanaat : 35 %
arbeiders in nijv. : 35,5 %
textielarbeiders : 14 %
niet-arb. in nijv. : 0,5 %

Man = handel

Getuigen :
zonder beroep : 6 %
adel-eigenaars : 1 %
intell. beroepen : 18 %
dienstpersoneel : 1 %
landbouw : 1,5 %
handel : 22 %
artisaanaat : 41,5 %
arbeiders in nijv. : 6 %
textielarbeiders : 2 %
niet-arb. in nijv. : 1 %

Man = textielarbeiders

Getuigen :
zonder beroep : 0,5 %
adel-eigenaars : 0,5 %
intell. beroepen : 2 %
dienstpersoneel : 1 %
landbouw : 2 %
handel : 4 %
artisaanaat : 36 %
arbeiders in nijv. : 18 %
textielarbeiders : 34,5 %
niet-arb. in nijv. : 1,5 %

Man = artisaanaat

Getuigen :
zonder beroep : 2 %
adel-eigenaars : 0,5 %
intell. beroepen : 7 %
dienstpersoneel : 1,5 %
landbouw : 3,5 %
handel : 8,5 %
artisaanaat : 58,5 %
arbeiders in nijv. : 9 %
textielarbeiders : 8,5 %
niet-arb. in nijv. : 1 %

Man = niet-arbeiders in nijv.

Getuigen :
zonder beroep : 3 %
adel-eigenaars : 3 %
intell. beroepen : 7 %
handel : 7 %
artisaanaat : 47 %
arbeiders in nijv. : 12 %
textielarbeiders : 6 %
niet-arb. in nijv. : 15 %

Man = arbeiders in nijv.

Getuigen :
zonder beroep : 1,5 %

Tabel 9

RELATIEKRINGEN OP BASIS VAN HET BEROEP VAN MAN (BRUIDEGOM)
EN GETUIGEN BIJ HET HUWELIJK TE GENT IN 1870-1880 (PROC.)

Man = adel-eigenaars

artisaanaat : 4 %
niet-arb. in nijv. : 6 %

Getuigen :
zonder beroep : 12,5 %
adel-eigenaars : 46 %
intell. beroepen : 19 %
handel : 12,5 %

Man = intellectuele beroepen

Getuigen :
zonder beroep : 5 %

RIJKSUNIVERSITEIT - GENT

SEMINARIE VOOR ALGEMENE EN
INSTITUTIONELE GESCHIEDENIS
DER MIDDELEEUWEN

Blandijnberg 2 - 9000 GENT

adel-eigenaars : 3 %
 intell. beroepen : 34 %
 dienstpersoneel : 1 %
 landbouw : 1 %
 handel : 15 %
 artisanaat : 27 %
 arbeiders in nijv. : 6,5 %
 textielarbeiders : 2,5 %
 niet-arb. in nijv. : 5 %

Man = dienstpersoneel

Getuigen :

zonder beroep : 1 %
 intell. beroepen : 12 %
 dienstpersoneel : 4 %
 landbouw : 3 %
 handel : 23 %
 artisanaat : 17 %
 arbeiders in nijv. : 31 %
 textielarbeiders : 7 %
 niet-arb. in nijv. : 2 %

Man = landbouw

Getuigen :

zonder beroep : 1 %
 intell. beroepen : 8 %
 dienstpersoneel : 3 %
 landbouw : 22 %
 handel : 7 %
 artisanaat : 17 %
 arbeiders in nijv. : 32 %
 textielarbeiders : 8 %
 niet-arb. in nijv. : 2 %

Man = handel

Getuigen :

zonder beroep : 4 %
 adel-eigenaars : 0,5 %
 intell. beroepen : 14 %
 dienstpersoneel : 2 %
 landbouw : 5 %
 handel : 22,5 %
 artisanaat : 29 %
 arbeiders in nijv. : 15,5 %
 textielarbeiders : 4,5 %
 niet-arb. in nijv. : 3 %

Man = artisanaat

Getuigen :

zonder beroep : 3 %
 adel-eigenaars : 0,5 %
 intell. beroepen : 9,5 %
 dienstpersoneel : 1 %
 landbouw : 2,5 %
 handel : 10 %
 artisanaat : 47 %
 arbeiders in nijv. : 18,5 %
 textielarbeiders : 6 %
 niet-arb. in nijv. : 2 %

Man = arbeiders in nijv.

Getuigen :

zonder beroep : 2,5 %
 intell. beroepen : 8 %
 dienstpersoneel : 1,5 %
 landbouw : 1,5 %
 handel : 8 %
 artisanaat : 21 %
 arbeiders in nijv. : 47,5 %
 textielarbeiders : 9 %
 niet-arb. in nijv. : 1 %

Man = textielarbeiders

Getuigen :

zonder beroep : 2,5 %
 intell. beroepen : 5 %
 dienstpersoneel : 1 %
 landbouw : 2,5 %
 handel : 5 %
 artisanaat : 28,5 %
 arbeiders in nijv. : 31 %
 textielarbeiders : 22 %
 niet-arb. in nijv. : 2,5 %

Man = niet-arbeiders in nijv.

Getuigen :

zonder beroep : 7,5 %
 adel-eigenaars : 2 %
 intell. beroepen : 9 %
 landbouw : 1 %
 handel : 26 %
 artisanaat : 35 %
 arbeiders in nijv. : 6,5 %
 niet-arb. in nijv. : 13 %